

Handläggare: Marie Broberg
Telefon: 08 508 14 050

Till
Enskede-Årsta-Vantörs stadsdelsnämnd

Stockholms miljöprogram 2012-2015 - remissvar

Förvaltningens förslag till beslut

Förvaltningens tjänsteutlåtande återopas som yttrande till kommunstyrelsen.

Omedelbar justering

Leif Sjöholm
Stadsdelsdirektör

Sammanfattning

Kommunstyrelsen gavs i budget för 2011 i uppdrag att ta fram ett förslag till miljöprogram för perioden 2012-2015. Miljöprogrammet syftar till att bryta ned stadens verksamhetsmål "Stockholms livsmiljö ska vara hållbar" till begripliga och uppföljningsbara delmål, och ska utgöra ett styrdokument för stadens miljöarbete. Programförslaget innehåller sex inriktningsmål samt 29 delmål.

Förvaltningen anser i stort att förslaget till nytt miljöprogram är bra och att det är positivt att det följer liknande upplägg som det gällande programmet, eftersom uppföljning och arbetssätt är inarbetat hos förvaltningarna och deras verksamheter. Förvaltningen anser därför att mätmetoder ska tydliggöras i programmet så att samtliga bolag och förvaltningar redovisar så jämförbara resultat och siffror som möjligt, och för att det ska vara möjligt att göra bra jämförelser över tid. Förslagen till indikatorer behöver också förtydligas vad gäller rapportering i ILS.

Ärendets beredning

Detta ärende har beretts av staben.

Bakgrund

Kommunstyrelsen gavs i budget för 2011 i uppdrag att ta fram ett förslag till miljöprogram för perioden 2012-2015. Förslaget har tagits fram i samarbete med 16 förvaltningar och bolag. Remisstiden sträcker sig till den 30 september 2011.

Kommunfullmäktige antog 2010-12-13 ett kompletterande kapitel till Stockholms stads miljöprogram 2008-2011. Kapitlet *Hållbar stadsutveckling* utgör under 2011 en riktlinje till miljöprogrammet och har som sådant utgjort underlag för framtagande av förslaget till detta miljöprogram. Nu har tillämpliga delar i kapitlet *Hållbar stadsutveckling* istället arbetats in i programförslaget.

Förslaget vilar på tre övergripande underlag; de nationella miljökvalitetsmålen, Miljöprogram för Stockholms stad 2008-2011 samt Miljö- och hälsoutredning för Stockholms stad.

Ärendet

Miljöprogrammet syftar till att bryta ned stadens verksamhetsmål ”Stockholms livsmiljö ska vara hållbar” till begripliga och uppföljningsbara delmål, och ska utgöra ett styrdokument för stadens miljöarbete. Miljöprogrammet är integrerat i stadens system för ledning och uppföljning av verksamhet och ekonomi, ILS. Genomförande och uppföljning sker i verksamhetsplanen.

Programförslaget innehåller sex inriktningsmål samt 29 delmål. Inriktningsmålen är följande:

1. Miljöeffektiva transporter
2. Giftfria varor och byggnader
3. Hållbar energianvändning
4. Hållbar användning av mark- och vatten
5. Miljöeffektiv avfallshantering
6. Sund inomhusmiljö

Nedan följer en redovisning av delmål som berör stadsdelsnämnderna, samt även förslag till indikatorer i de fall stadsdelsnämnderna har rapporteringsansvar och utgör datakälla. Utöver redovisningen nedan innehåller programmet flera delmål som i första hand riktar sig till andra nämnder och bolag. Programmet har heller ännu inte tydliggjort mätmetoder och datakälla för samtliga indikatorer.

Inriktningsmål 1: Miljöeffektiva transporter

Målet är att öka stockholmarnas mobilitet genom långsiktigt hållbara lösningar. Det ska vara lätt att välja kollektiva, trygga och miljövänliga transportlösningar.

Delmål 1.1. Miljöbelastningen från stadens transporter och resor ska minska

Delmålet innebär bl a att stadens nämnder och bolag ska anta en resepolicy för miljövänliga resor i tjänsten. Kommunstyrelsen ansvarar för uppföljning.

Indikatorer för uppföljning föreslås vara:

- Andelen av stadens nämnder och styrelser som har antagit en resepolicy för miljövänliga resor i tjänsten
- Andel av verksamheter som har ett dokumenterat arbete för miljöeffektivare resor och transporter

Delmål 1.2. Stadens egna fordon ska vara miljöbilsklassade och köras på förnybart bränsle, och av stadens upphandlade transporter ska miljöfordonsandelen öka

Delmålet innebär bl a att miljöbilar som kan gå på miljöbränsle ska tankas med sådant till minst 85 %. Miljö- och hälsoskyddsnämnden ansvarar för uppföljning, genom sammanställning av data från bl a nämnder och bolag. Indikatorer för uppföljning föreslås vara t ex:

- Andel miljöbilar i stadens flotta
- Andel miljöbränsle i stadens miljöbilar
- Andel av stadens inköp som är miljöbilar

Delmål 1.3. Miljökvalitetsnormerna för luft ska uppnås

Delmålet innebär bl a att dubbfria däck ska användas. Kommunstyrelsen, tillsammans med miljö- och hälsoskyddsnämnden, ansvarar för uppföljning.

Indikatorer för uppföljning föreslås vara t ex:

- Andel dubbdäck i stadens flotta

Delmål 1.4. Gång- och cykelresandet ska öka

Delmålet innebär bl a att vinterväghållningen på stadens cykelvägar ska vara god. Trafik- och renhållningsnämnden ansvarar för uppföljning.

Delmål 1.5. Kollektivtrafikens andel ska öka

Delmålet innebär bl a att kollektivtrafiksatsningar ska utgöra en naturlig del i stadens planering. Trafik- och renhållningsnämnden ansvarar för uppföljning.

Inriktningsmål 2: Giffria varor och byggnader

Det är viktigt att staden inte belastar omgivningen med ämnen som skapats eller utvunnits av samhället i nivåer som kan hota hälsa eller miljö. Utmaningen ligger i

att undvika användningen av direkt farliga ämnen och att generellt sett hantera olika typer av kemiska produkter och varor så att riskerna minimeras.

Delmål 2.1. Innehållet av miljö- och hälsofarliga ämnen i upphandlade varor ska minska

Delmålet innebär bl a att det vid upphandling av tjänster och entreprenader ska ställas krav på innehållet av miljö- och hälsofarliga ämnen i varor och kemiska produkter som leverantören/entreprenören kommer att använda. Det ska finnas rutiner för uppföljning av ställda krav vid upphandling. Kommunstyrelsen ansvarar för uppföljning och rapporteras av nämnder och bolag. Indikatorer för uppföljning föreslås vara:

- Andel upphandlingar av varor (exkl. byggvaror) där krav ställts på att miljö- och hälsofarliga ämnen inte ingår

Delmål 2.3. Andelen ekologiska livsmedel som staden köper in ska uppgå till minst 25 procent.

Delmålet innebär bl a att det vid upphandling av måltider och/eller måltidsverksamhet till förskola, skola, äldreomsorg och andra verksamheter ska ställas krav på minst 25 procent ekologiska livsmedel. De upphandlande enheterna ska, i upphandling och under löpande avtalsperiod, ställa krav på redovisning från leverantören av andelen ingående ekologiska livsmedel i de producerade måltiderna. Miljö- och hälsoskyddsnämnden ansvarar för uppföljning och förvaltningar och bolag rapporterar via AGRESSO till ILS-webb. Indikator för uppföljning föreslås vara:

- Andel inköpta ekologiska livsmedel i staden i kronor av totala värdet av inköpta måltider och livsmedel

Inriktningsmål 3: Hållbar energianvändning

Staden arbetar med en hållbar energianvändning är prioriterat, långsiktigt och framåtsträvande. Arbetet syftar till att målmedvetet minska klimatpåverkan, effektivisera energianvändningen och växla över till förnybar energi.

Delmål 3.1. Staden ska genom energieffektiviseringar minska energianvändningen i den egna verksamheten med minst 10 procent (jämfört med år 2011)

Kommunstyrelsen, i samarbete med miljö- och hälsoskyddsnämnden, ansvarar för uppföljning. Nämnder och bolag rapporterar i ILS-webb. Indikator för uppföljning föreslås vara:

- Energianvändning (inkl. fastighetsel men exkl. verksamhetsel) per kvm/år i stadens nämnder och styrelser

Delmål 3.2. Upphandlad el i stadens egna verksamheter ska uppfylla kraven för miljömärkning

Delmålet innebär att upphandling av el ska följa miljöstyrningsrådets föreskrifter samt stödja miljökvalitetsmålen om begränsad miljöpåverkan, frisk luft och bara naturlig förurning. Miljö- och hälsoskyddsnämnden i samarbete med serviceförvaltningen ansvarar för uppföljning. Indikator för uppföljning föreslås vara:

- Elanvändning per kvm/år i stadens nämnder och styrelser

Delmål 3.3. Staden ska verka för att utsläppen av växthusgaser minskar till högst 3,0 ton CO₂e per stockholmare

Delmålet innebär bl a att energianvändningen i fastighetsbeståndet behöver minska med 5 procent genom energieffektiviseringar. Miljö- och hälsoskyddsnämnden ansvarar för uppföljning.

Inriktningsmål 4: Hållbar användning av mark och vatten

Närheten till parker, natur och vatten bidrar till att Stockholm upplevs som en attraktiv plats att bo och verka i. Det behöver också skapas förutsättningar för fler att bo och verka i staden, samtidigt som stadens kvaliteter, den gröna och blå strukturen, måste bevaras för att stadens ska utgöra en attraktiv livsmiljö.

Delmål 4.1. Mark- och vattenområden som har särskild betydelse för den biologiska mångfalden ska stärkas och utvecklas

Delmålet innebär bl a att områden med högst värde skyddas, t ex områden med områdesbestämmelser eller detaljplan. Om intrång görs i kompenserbara områden kan åtgärder för kompensation vara nyskapande av motsvarande naturtyp eller restaurering av en miljö vars naturvärden försämrats. Stadsbyggnadsnämnden ansvarar för uppföljning av delmålet.

Delmål 4.2. Grön- och vattenområden som är särskilt attraktiva för rekreation ska stärkas och utvecklas

Delmålet innebär bl a att åtgärder för att stärka funktioner i och mellan områden, t ex svaga kopplingar, görs i samband med nyplanering. Det kan vara nyanläggning eller upprustning av parker, lekplatser eller gång- och cykelvägar. Intrång i kompenserbara områden inom den särskilt värdefulla strukturen ersätts i första hand lokalt med likvärdig funktion och i andra hand på annan plats med likvärdig funktion för stadens gröna kvaliteter. Trafikkontoret ansvarar för uppföljning av delmålet.

Delmål 4.3. Intrång i övriga grön- och vattenområden ska minimeras

Delmålet innebär bl a att intrång i mark- och vattenområden utanför den särskilt betydelsefulla strukturen minimeras och ersätts med likvärdig funktion, i första hand lokalt och i andra hand på annan plats. Ianspråktaga grön- och vattenområden som saknar funktion för stadens gröna kvaliteter behöver inte ersättas. Exploateringsnämnden ansvarar för uppföljning av delmålet.

Delmål 4.5. Skötseln av grön- och vattenområden ska stärka biologisk mångfald och rekreativa kvaliteter

Delmålet innebär att staden ska sträva efter att bedriva en ekologiskt inriktad skötsel och restaurering. Parker och rekreationsområden ska skötas i enlighet med fastställda stadsdelsvisa parkprogram och skötselplaner. Miljö- och hälsoskyddsnämnden i samarbete med stadsdelsnämnderna ansvarar för uppföljning av delmålet. Förslag till indikator är:

- Areal mark per år där friställnings- och föryngringsåtgärder genomförts avseende ädellövträd

Delmål 4.6. Vattenkvaliteten i sjöar och vattendrag ska förbättras

Delmålet innebär bl a att totalfosforhalten minskar eller bibehålls i stadens sjöar, att miljöstörande effekter av dagvatten minskar samt att befintliga strandbad har god vattenkvalitet. Stockholm Vatten AB i samråd med miljö- och hälsoskyddsnämnden ansvarar för uppföljning av delmålet.

Inriktningsmål 5: Miljöeffektiv avfallshantering

Allt avfall måste tas om hand på ett korrekt sätt för att inte förorsaka skador på människors hälsa och på miljön. I många fall är emellertid avfallet en värdefull resurs om avfallshanteringen anpassas till dess egenskaper. Det kan gälla exempelvis återanvändning, återvinning och framställning av energi och växtnäring. Det mest miljövänliga är dock att i möjligaste mån förhindra uppkomsten av avfallet.

Delmål 5.1. Avfallet från stadens verksamheter ska förebyggas och det som ändå uppstår ska nyttiggöras

Delmålet innebär bl a att stadens nämnder och bolag i upphandlingar ställer krav på att t ex varor förpackas så att de genererar så lite avfall som möjligt. Produkter och inventarier ska så långt det är möjligt återvinnas och vid samtliga verksamheter ska det finnas möjlighet att sortera ut förpackningar och returpapper. Där det är praktiskt möjligt ska matavfall sorteras ut för biologisk behandling med

fokus på biogasframställning och näringsåterförsl. Trafik- och renhållningsnämnden ansvarar för uppföljning av delmålet, i samarbete med kommunstyrelsen. Förslag till indikatorer är t ex:

- Andel av stadens verksamheter som samlar in matavfall
- Andel av stadens verksamheter som sorterar ut förpackningar och returpapper

Delmål 5.2. Andelen farligt avfall som felsorteras ska minska

Delmålet innebär bl a att information sker, både inom stadens verksamheter och till stockholmarna, om vad som klassas som farligt avfall samt att möjligheterna ökar för stockholmarna att lämna in farligt avfall. Trafik- och renhållningsnämnden ansvarar för uppföljning av delmålet i samarbete med miljö- och hälsoskyddsnämnden.

Inriktningsmål 6: Sund inomhusmiljö

God inomhusmiljö har stor betydelse för människors hälsa och komfort. Hälsobesvär relaterade till inomhusmiljö är ett problem i många byggnader. Det gäller särskilt buller i bostäder och allmänna lokaler, dåligt luftkvalitet, inomhustemperatur och höga radonhalter. Inget av delmålen som rör inomhusmiljön, radonhalter, bullernivå och miljöklassade byggnader berör stadsdelsnämnderna. Delmålen berör främst nämnder och bolag som äger egna fastigheter (t ex de kommunala bostadsbolagen, SISAB, Micasa och fastighetsnämnden) samt miljö- och hälsoskyddsnämnden, trafik- och renhållningsnämnden och stadsbyggnadsnämnden.

Förvaltningens synpunkter

Förvaltningen anser i stort att förslaget till nytt miljöprogram är bra och att det är positivt att det följer liknande upplägg som det gällande programmet, eftersom uppföljning och arbetssätt är inarbetat hos förvaltningarna och deras verksamheter. Det är också positivt att framtagandet av programmet skett i ett brett samarbete mellan stadens olika förvaltningar.

Hållbar stadsutveckling har arbetats in i miljöprogrammet som en integrerad del i hela miljöarbetet, vilket är bra och på ett tydligt sätt signalerar betydelsen av att stadens verksamheter bidrar till ett hållbart samhälle. Att staden i alla sina verksamheter ska arbeta efter miljöprogrammet är självklart. Programmet bör därför vara så tydligt som möjligt så att alla verksamheter och enheter enkelt kan följa riktlinjer och genomföra aktiviteter på ett så effektivt sätt som möjligt. Det är viktigt att mätmetoder tydliggörs så att samtliga bolag och förvaltningar redovisar så jämförbara resultat och siffror som möjligt, och för att det ska vara möjligt att göra bra jämförelser över tid. Förslagen till indikatorer behöver också förtydligas

vad gäller rapportering i ILS. För vissa indikatorer är det tydligt att datakällan är ILS-webben samt vilka nämnder och styrelser som rapporterar, men i många fall saknas denna information (se kommentarer nedan per delmål).

Nedan följer ett antal synpunkter som rör specifika delmål:

Delmål 1.1. Miljöbelastningen från stadens transporter och resor ska minska

I samband med det nya programmet kommer nämndens miljöplan att revideras för att följa programmet i form och innehåll. Dessutom arbetar förvaltningen redan med många av de delmål som ingår i det nya programmet, bland annat har förvaltningen i nämndens miljöplan redan en resepolicy för förvaltningens personal.

Delmål 1.2. Stadens egna fordon ska vara miljöbilsklassade och köras på förnybart bränsle, och av stadens upphandlade transporter ska miljöfordonsandelen öka

Vad gäller uppföljningen av bränsle anser förvaltningen att det är bra om uppföljningen kan göras på tankade liter istället för i kostnad. Det gör att stadsdelsförvaltningens och miljöförvaltningens uppföljning kan samordnas på ett bättre sätt. Idag rapporterar förvaltningarna bränsleåtgång och bränslefördelning i liter till miljöförvaltningen två gånger per år, och rapporterar på samma sätt fast i kronor i de egna verksamhetsberättelserna.

Delmål 2.1. Innehållet av miljö- och hälsofarliga ämnen i upphandlade varor ska minska

Förvaltningen anser att delmålet och indikatorn ska formuleras så att även upphandlade *tjänster* ingår.

Delmål 2.3. Andelen ekologiska livsmedel som staden köper in ska uppgå till minst 25 procent.

Förvaltningen når idag upp till målet om 16 procent ekologiska livsmedel. För att kunna nå upp till 25 procent, som föreslås i miljöprogrammet, förutsätts att livsmedelsupphandlingen som görs av serviceförvaltningen underlättar för enheter att prioritera ekologiska varor. Det bör vara enklare och finnas ett större utbud för enheter att välja på inför inköp. Det är dock positivt att nivån motsvarar det nationella inriktningsmålet samt att redovisningen även ska gälla de upphandlade måltiderna. Det är också viktigt att det i upphandlingen ställs krav på särredovisning av ekologiska livsmedel så att konteringen underlättas och uppföljningen blir så korrekt som möjligt.

Delmål 3.1. Staden ska genom energieffektiviseringar minska energianvändningen i den egna verksamheten med minst 10 procent (jämfört med år 2011)

Förvaltningen önskar att datakällan till delmålets indikator förtydligas vad gäller vilka nämnder och bolag som ska rapportera in den förbrukade fastighetselen. Förvaltningen förbrukar till största del verksamhetsel i hyrda lokaler. Viss fastighetsel köps emellertid också av förvaltningen, bl a till ett fåtal fristående förskolor.

Delmål 3.2. Upphandlad el i stadens egna verksamheter ska uppfylla kraven för miljömärkning

Som det ser ut idag, i samband med rapportering av elförbrukning i ILS-webben, får lokalarealen inte ändras över tid. Det ger en något felaktig bild av hur förbrukningen per kvm ändras över tid. Förvaltningen har t ex öppnat ett flertal nya förskoleavdelningar i nya lokaler, vilket i verkligheten ökat lokalarealen totalt, så också elförbrukningen. I samband med upphandlade verksamheter uppstår ett annat problem i och med att lokalerna fortfarande hyrs av förvaltningen, samtidigt som elen betalas av den upphandlade entreprenören och således inte redovisas av nämnden. Förvaltningen föreslår därför att mätmetoden ändras så att lokalarealen kan revideras i rapporteringen för att redovisningen ska vara så verklighetstrogen som möjligt.

Delmål 4.2. Grön- och vattenområden som är särskilt attraktiva för rekreation ska stärkas och utvecklas

Målområdet "Hållbar användning av mark och vatten" berör i första hand förvaltningens stadsmiljöverksamhet. I samband med bör stadsdelsförvaltningarnas parkplaner nämnas, eftersom de är vägledande vid investeringar i park- och naturområden. Miljöprogrammet bör även tydliggöra vilka områden som kan kompenseras vad gäller intrång, samt vilka slags områden som inte ska ersättas. Det bör kunna utgöra vägledning, såväl för exploaterings- och stadsbyggnadskontoret som för stadsdelsförvaltningarna.

Delmål 5.1. Avfallet från stadens verksamheter ska förebyggas och det som ändå uppstår ska nyttiggöras

Det nya programmet nämner inte, till skillnad från gällande program, hur stor andel av stadens verksamheter som ska samla in matavfall till biologisk behandling. Ett målvärde bör formuleras. Förvaltningen ser gärna att miljöprogrammet tydliggör vilka verksamheter som ska sortera ut matavfall. I Enskede-Årsta-Vantör är det framförallt kostenheten och förskolorna som har möjlighet att sortera ut matavfall för biologisk behandling. Förvaltningen ser

svårigheter för t ex hemtjänstenheter att sortera ut matavfall i brukarnas lägenheter.

Förvaltningen följer idag upp andelen verksamheter som samlar in matavfall och sorterar ut förpackningar och returpapper. Förslaget till indikatorer för delmålet tydliggör inte vilka nämnder och styrelser som ska göra detta. Om stadsdelsnämnderna ska rapportera in t ex mängd mat från verksamheter bör detta framgå.

Bilaga

Stockholms Miljöprogram 2012-2015, Förslag 2011-06-30, dnr 303-1207/2010.